

รายงานผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัย
ของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่นเขตภาคเหนือ

รองศาสตราจารย์ ดร. จิตรนภา พรหมมา

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน
ปีงบประมาณ 2552

รายงานผลการวิจัย
รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัย
ของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่นเขตภาคเหนือ

The Participatory Learning Model for Research Quality Management
Supporting among Education Institute Networks for People in the Northern Region.

รองศาสตราจารย์ ดร. นัตริณภา พรหมมา

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน
ปีงบประมาณ 2552

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่นเขตภาคเหนือ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การดำเนินงานมี 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสถานภาพ ศักยภาพ และการจัดการคุณภาพงานวิจัยของสถานศึกษาในเครือข่าย และการตรวจสอบประเมินเพื่อออกแบบจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของสถานศึกษาในเครือข่ายระยะที่ 2 การปฏิบัติตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของสถานศึกษาในเครือข่าย โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีการจัดการความรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จเป็นระยะ ๆ ระหว่างดำเนินการ รวมทั้งมีการสังเคราะห์บทเรียนและปัจจัยความสำเร็จเพื่อการต่อยอดและขยายผล

การรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และ การใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยสถิติเชิงปริมาณ เช่น การหาค่าความถี่ ร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการสร้างข้อสรุป โดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ก. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่นเขตภาคเหนือ

1. สถานภาพ ศักยภาพของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่นเขตภาคเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏและเครือข่ายองค์กรภาคีเขตภาคเหนือมีการพัฒนาเครือข่ายการวิจัยเพื่อท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และมีการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมีเครือข่ายกับสถานศึกษาและองค์กรภาคีในพื้นที่เขตภาคเหนืออย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม ตั้งแต่ปี 2545 โดยมีการสร้างความมีส่วนร่วมกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาเครือข่ายการจัดการงานวิจัย

ระหว่างหน่วยจัดการงานวิจัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏและองค์กรท้องถิ่นเขตภาคเหนือ และการพัฒนาเครือข่ายการจัดการงานวิจัยบูรณาการศาสตร์เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ปรากฏผลงานอย่างเป็นรูปธรรม **จุดเด่น** สำคัญที่พบได้แก่ การที่มหาวิทยาลัยราชภัฏมีผู้บริหารงานวิจัยที่มีประสบการณ์การวิจัยเพื่อท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีผลงานเป็นที่ยอมรับของแหล่งทุนและมีเครือข่ายความร่วมมือกับแหล่งทุนและองค์กรภาคีต่อเนื่อง มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้บริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏและองค์กรภาคี สำหรับ **จุดที่ต้องพัฒนา** ที่สำคัญได้แก่ การขยายผลระบบการจัดการคุณภาพงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เชื่อมโยงกับระบบประกันคุณภาพภายในขององค์กร โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาเพื่อให้สามารถปฏิบัติพันธกิจด้านการวิจัยและการสอน การบริการวิชาการ รวมทั้งพันธกิจอื่นให้เชื่อมโยงกับปัญหาของชุมชนท้องถิ่น ได้อย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

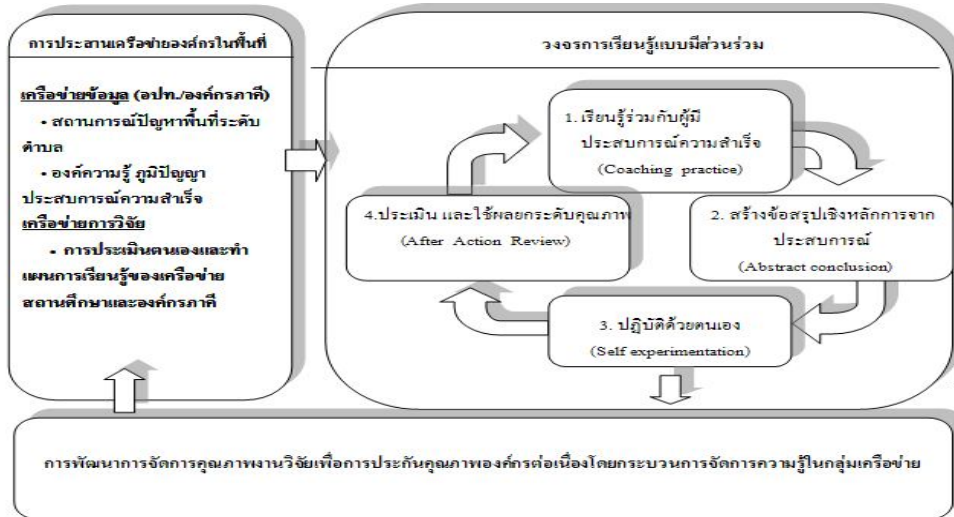
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมี 3 องค์ประกอบสำคัญได้แก่ 1) การประสานเครือข่ายกับองค์กรในพื้นที่ 2) วงจรการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และ 3) การพัฒนาการจัดการคุณภาพงานวิจัยเพื่อประกันคุณภาพองค์กรต่อเนื่องด้วยกระบวนการจัดการความรู้ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การประสานเครือข่ายกับองค์กรในพื้นที่ ประกอบด้วย การประสานเครือข่ายกับองค์กรภาคีในพื้นที่ใน 2 ประเด็นหลักคือ 1) เครือข่ายข้อมูลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรภาคี และ 2) เครือข่ายการวิจัยของสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น

2.2 วงจรการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยขั้นตอนหลักได้แก่ 1) การเรียนรู้ร่วมกับผู้มีประสบการณ์ความสำเร็จ 2) การสร้างข้อสรุปเชิงหลักการจากประสบการณ์ 3) การปฏิบัติด้วยตนเองและ 4) การประเมินเพื่อใช้ผลยกระดับคุณภาพ

2.3 การพัฒนาการจัดการคุณภาพงานวิจัยเพื่อประกันคุณภาพองค์กรต่อเนื่องด้วยกระบวนการจัดการความรู้ในกลุ่มเครือข่าย เป็นการใช้กระบวนการจัดการความรู้เพื่อการเสริมแรงผู้มีประสบการณ์ความสำเร็จและมีการแบ่งปันความรู้เพื่อยกระดับคุณภาพให้กับผู้ที่ต้องการพัฒนาโดยผ่านเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการจัดการความรู้ในเครือข่ายเพื่อสะสมคลังความรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จและคลังข้อมูลที่เป็นชุด โจทย์วิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการยกระดับคุณภาพการจัดการงานวิจัยเพื่อประกันคุณภาพองค์กรอย่างต่อเนื่องต่อไป

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริม การจัดการคุณภาพงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษา เพื่อท้องถิ่น

3. ตัวชี้วัดและเกณฑ์ประเมินการจัดการงานวิจัยของสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น ผลการพัฒนาตัวชี้วัดและเกณฑ์เพื่อการประเมินคุณภาพการจัดการงานวิจัยเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่นโดยสรุปจำแนกออกเป็น 2 ส่วนคือ ตัวชี้วัด และเกณฑ์เพื่อการประเมินคุณลักษณะนักจัดการงานวิจัยแบบบูรณาการ และตัวชี้วัดและเกณฑ์ด้านการจัดการงานวิจัยขององค์กรที่ผู้เข้าร่วมโครงการรับผิดชอบ

ข. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

1. ความเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น ผลการประเมิน โดยตัวชี้วัด และเกณฑ์เพื่อประเมินการบริหารจัดการที่ดีของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่นโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากความร่วมมือของคณะทำงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษาเป็นผู้รวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินจากการเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา ระบบบริหารจัดการงานวิจัยด้วยกระบวนการจัดการความรู้พบว่า สถานภาพการบริหารจัดการคุณภาพงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่นนำเข้าเชิงระบบในมิติด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตตามข้อมูลช่วงก่อนและหลังการพัฒนา มีการเปลี่ยนแปลงในทางบวกอย่างเป็นรูปธรรม

2. คู่มือและเครื่องมือการจัดการงานวิจัยของสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) บทนำ 2) ระบบการบริหารจัดการคุณภาพงานวิจัยแบบบูรณาการเพื่อท้องถิ่น 3) การประเมินตนเอง และใช้ผลปรับปรุงพัฒนา 4) ภาคผนวก

3. **ประสบการณ์ความสำเร็จและความพึงพอใจของผู้ร่วมโครงการ** โดยภาพรวมผู้ร่วมโครงการ มีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม และเห็นว่าผลการจัดกิจกรรมเสริมทุกครั้งบรรลุตามวัตถุประสงค์ในระดับมาก (เกินกว่าร้อยละ 90) และปรากฏผลที่เป็นประสบการณ์ความสำเร็จจากการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม กรณีตัวอย่างสำคัญได้แก่ความพึงพอใจของผู้ร่วมโครงการ และประสบการณ์ความสำเร็จจากการปฏิบัติจริง

ค. **บทเรียน ปัจจัยความสำเร็จ และประโยชน์ที่ได้รับ**

ผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบในส่วนที่เป็นบทเรียน ปัจจัยความสำเร็จ ประโยชน์และคุณค่าจากการวิจัย มีประเด็นสำคัญโดยสรุปดังนี้

1. **บทเรียนจากการดำเนินงานที่สำคัญได้แก่** 1) การใช้กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการวิจัยและการจัดการคุณภาพงานวิจัย 2) การเชื่อมโยงระบบการจัดการงานวิจัยกับระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น 3) กระบวนการพัฒนาบุคลากรวิจัยที่เชื่อมโยงกับระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา 4) กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรภาคีที่เกี่ยวข้องที่ องค์การภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรวิชาการ องค์กรภาคประชาชน 6) การบูรณาการงานวิจัยกับงานสอนและพันธกิจอื่น และ 7) การวิเคราะห์ปัญหาชุมชนแบบมีส่วนร่วม และการเชื่อมโยงสู่การใช้ประโยชน์

2. **ปัจจัยความสำเร็จ ที่สำคัญได้แก่** 1) วิสัยทัศน์ด้านการวิจัยและการพัฒนางานต่อเนื่องของผู้บริหาร 2) การบริหารจัดการแบบบูรณาการพันธกิจ และการทำงานแบบต่อรอยต่อขยายผลจากทุนเดิมที่เป็นจุดแข็งขององค์กร 3) การมีเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีการจัดการความรู้พัฒนาต่อเนื่อง 4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการมุ่งมั่น ในการปฏิบัติจริงของผู้ร่วมเครือข่าย 5) ปัจจัยที่เกี่ยวกับนักจัดการงานวิจัยที่ร่วมโครงการ และ 6) การบริหารแบบมีส่วนร่วม และเน้นความสำคัญของผู้เกี่ยวข้อง

3. **ประโยชน์และคุณค่าจากการดำเนินงาน ที่สำคัญคือ** 1) เกิดแบบปฏิบัติที่ดีของการจัดการงานวิจัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น 2) การเพิ่มประสิทธิภาพการวิจัยและการจัดการงานวิจัยแบบบูรณาการเพื่อท้องถิ่น 3) การเกิดกลไกความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับสถานศึกษาและองค์กรภาคีอย่างเป็นรูปธรรมต่อเนื่อง 4) การเชื่อมโยงข้อมูลสถานการณ์ปัญหาจากพื้นที่ระดับตำบลเพื่อการใช้ประโยชน์ในการวิจัยและบริการวิชาการในสถานศึกษาและองค์กรภาคีอย่างต่อเนื่อง ท้นต่อความเปลี่ยนแปลง และ 5) การเกิดเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดการความรู้เพื่อพัฒนางานวิจัยและการจัดการงานวิจัยของสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยได้ข้อสรุปประเด็นการอภิปรายผลเป็น 3 ประเด็นคือ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษา 2) ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษา 3) การผนึกกำลังกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาพื้นที่และเชื่อมโยงระบบการจัดการคุณภาพงานวิจัยกับระบบประกันคุณภาพภายใน

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษา ผลการวิจัยช่วยให้ได้รูปแบบการจัดการความรู้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันสูง โดยพิจารณาจากผลของการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ร่วมโครงการต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ (เกินร้อยละ 80) เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเป็นประโยชน์เหมาะสม และเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้มีการศึกษาแนวคิดทฤษฎีทั้งจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากประสบการณ์ความสำเร็จของผู้มีประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง ซึ่งหลักการนี้ สอดคล้องกับแนวการกำหนดมาตรฐานหรือสิ่งที่พัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐานตามแนวคิดของสเตกและเดนนี่ (Stake and Denny. 1973:341-342) นอกจากนี้ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษาที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ยังสอดคล้องทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของคอล์บ (David A. Kolb, 1984, no page: อ้างอิงถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2546 หน้า 107)

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษา ผลในส่วนนี้ พบว่ามีความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมระหว่างก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น นอกจากนี้ยังพบว่าเมื่อเครือข่ายสถานศึกษาในพื้นที่ซึ่งทดลองนำระบบบริหารจัดการคุณภาพงานวิจัยไปปฏิบัติ ช่วยให้สามารถพัฒนาระบบจัดการคุณภาพงานวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพการประกันคุณภาพภายในได้อย่างเป็นระบบ

3. การผนึกกำลังกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาพื้นที่ และเชื่อมโยงระบบการจัดการคุณภาพงานวิจัยกับระบบประกันคุณภาพภายใน ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น พบว่ามีการเชื่อมโยงข้อมูลสถานการณ์ปัญหาของชุมชนเพื่อใช้ในการจัดการงานวิจัยเพื่อให้ได้โจทย์วิจัยเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งช่วยให้สถานศึกษามีการวิจัยพัฒนานวัตกรรม องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ทั้งในส่วนของการจัดการศึกษาและส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่ โดยมี การร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กร

ภาคีไปพร้อมกัน ซึ่งเป็นการจัดการงานวิจัยที่สอดคล้องตามกลยุทธ์การวิจัยที่ว่าด้วยการส่งเสริมความเข้มแข็ง และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ พุทธศักราช 2551-2553 (ฉัตรนภา พรหมมา 2553 : 8-14)

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำระบบบริหารการจัดการคุณภาพงานวิจัยไปใช้ เนื่องจากผลการวิจัยช่วยให้ได้ระบบบริหารการจัดการคุณภาพงานวิจัยพร้อมคู่มือและเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผ่านการพัฒนาด้วยวิธีการที่เป็นระบบ เป็นที่ยอมรับร่วมกันสูงในกลุ่มผู้ที่มีประสบการณ์ทดลองใช้และผู้เกี่ยวข้อง จึงควรนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยควรมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทและคำนึงถึงปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จที่เป็นผลจากการศึกษาครั้งนี้
2. การพัฒนาคู่มือเครื่องมือและตัวชี้วัดเพื่อการบริหารจัดการคุณภาพงานวิจัย เนื่องจากคู่มือและเครื่องมือ รวมทั้งตัวชี้วัดและเกณฑ์เพื่อการบริหารจัดการคุณภาพงานวิจัยที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ได้จากผลการสังเคราะห์ความรู้จากประสบการณ์การปฏิบัติงานบนพื้นฐานของบริบทและปัจจัยสนับสนุนทั้งด้านบุคลากรที่มีประสบการณ์ การให้การสนับสนุนจากผู้บริหาร ความมุ่งมั่นของผู้ปฏิบัติและการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มีประสบการณ์ความสำเร็จที่มีลักษณะเฉพาะ ดังนั้นในการนำผลการวิจัยส่วนนี้ไปใช้จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทและมีการปรับปรุงโดยใช้ข้อมูลจากการประเมินทบทวนการปฏิบัติเพื่อการยกระดับคุณภาพต่อเนื่อง สอดคล้องกับบริบทขององค์กร
3. การพัฒนาเครือข่ายการวิจัยของสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น โดยมีความร่วมมือกับองค์กรภาคีในพื้นที่ ที่มีการสร้างกลไกให้บูรณาการพันธกิจขององค์กรอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยในส่วนนี้เป็นบทเรียนและปัจจัยความสำเร็จจากการวิจัยพบว่า ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้ผลดีต้องมีเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภาคีในพื้นที่ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ดังนั้นในการนำผลการวิจัยไปใช้จึงควรคำนึงถึงปัจจัยเงื่อนไขในส่วนนี้ โดยควรส่งเสริมให้สถานศึกษาและองค์กรภาคีมีเครือข่ายความร่วมมือกันจัดการงานวิจัยที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายพันธกิจองค์กร

ข. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรเร่งรัดให้มีการประสานนโยบาย และแผนการจัดการศึกษาเพื่อเป็นฐานการพัฒนาท้องถิ่นทุกระดับอย่างเป็นรูปธรรม ข้อค้นพบในส่วนที่เป็นบทเรียนจากการศึกษาครั้งนี้ ชี้ชัดว่า การส่งเสริมให้สถานศึกษามีการจัดการงานวิจัยแบบบูรณาการเพื่อท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดประสบการณ์ความสำเร็จที่เป็นฐานของการพัฒนา โดยเฉพาะการจัดทำวิจัยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตของผู้เรียนและขยายสู่ชุมชนที่มีสุขภาพและธารเป็น

เมื่อนำอยู่น่าที่ขยวของพื้นที่ระดับตำบลขยงเป็นรูปธรรม โดยมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการปฏิบัติงนกับองค์กรภคคิทุกภคคส่วน ทุกสังกัดขยงจริงจ้ง ค้งนั้ผู้บริหารทุกระดับตั้งแต้ระดับประเทศ ถึงระดับพื้นที่ได้แก้ ระดับจ้งหวัด อำเภอ ตำบล ควรงรงรัดให้มีการประสานนโยบายและแผนการจัดการศึกษาให้เป็นฐานการพัฒนาพื้นที่ขยงจริงจ้งและมีกลไกการทำงานที่เป็นวัฒนธรรมองค์กร

2. ทรวงรวงศึกษาธิการ และผู้บริหารองค์กรการศึกษาทุกระดับควรงรงรัดให้มีการกำหนดนโยบายรงรงรัดที่มุ่งเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีระบบส่งเสริมสนับสนุนผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาให้มีการปฏิบัติงน โดยใช้อุดมการณ์ในการทำงานขยงเต็มศักยภาพเพื่อประสิทธิภคในการพัฒนากำลังคนในชุมชนท้องถิ่นในระบบ นอกกระบบ และตามอัชยาศัย โดยมีระบบการสร้างแรงจูงใจในการทำงานในลักษณะผนิกกำลังกันกับองค์กรในพื้นที่จัดการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตสร้างการเรียนรู้ที่ช่วยให้คนพึ่งตนเองได้ที่มีการพัฒนาขยงต่อเนื่อง

3. องค์กรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องโดยเฉพะองค์กรปกครองท้องถิ่น สถานศึกษาในชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายให้บุคลากรในหน่วยงานปฏิบัติภารกิจเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัญหาและความต้องการของชุมชนในพื้นที่เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดให้มีกลไกการประสานความร่วมมือกับองค์กรภคคิทั้งภคครัฐ เอกชน ประชาชน และภคควิชาการขยงเป็นระบบมีกลไกขับเคลื่อนต่อเนื่อง โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือที่มีระบบการส่งเสริมสนับสนุนองค์กรภคคคที่มีผลงานเด่นเชื่อมโยงกับเครือข่ายให้มีวิญญและกำลังใจในการปฏิบัติงนเชิงรุกเพื่อเป็นต้นแบบในการต่อขยงคยขยงผลขยงเป็นรูปธรรม

ค. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยพัฒนาฐานข้อมูลชุดใจหทัยวิจัยปฏิรูปการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง กับปัญหาของชุมชนเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบของสถานศึกษาโดยความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรภคคคในพื้นที่ เพื่อให้ได้ชุดใจหทัยวิจัยที่สนองต่อความต้องการของพื้นที่และมีการใช้ประโยชน์ขยงเป็นวัฒนธรรมองค์กร

2.ควรงรงเสริมให้มีการวิจัย โดยนำชุดใจหทัยที่เป็นกรณีตัวอย่างจากผลการศึกษาค้งนั้ไปดำเนินการ

3.ควรงรงเสริมให้มีการวิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้หลักสูตร สื่อการเรียนรู้ ที่สนองต่อปัญหาของพื้นที่ โดยความร่วมมือของเครือข่ายสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภคคค ทั้งระดับจ้งหวัด และภูมิภาค เพื่อให้มีการนำสู่การใช้ประโยชน์ที่สนองต่อปัญหาความต้องการของบริบทที่มีการปรับปรุงให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อการพัฒนากำลังคนที่ใช้ประโยชน์ได้จริงขยงต่อเนื่อง

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มุ่งเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่นเขตภาคเหนือ ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กระบวนการดำเนินงานมีขั้นตอนสำคัญคือ กชประเมินสถานภาพศักยภาพการจัดการงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่นเขตภาคเหนือ และใช้ผลเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการศึกษาเอกสาร สอบถาม สัมภาษณ์ สันทนาการ จัดประชุมปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดการความรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพื้นฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลตามสภาพจริง

ผลการวิจัยโดยสรุปจำแนกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่นเขตภาคเหนือ ซึ่งมี 3 องค์ประกอบสำคัญ คือ 1.1) การประสานเครือข่ายกับองค์กรในพื้นที่ 1.2) การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและ 1.3) การพัฒนาต่อเนื่องด้วยกระบวนการจัดการความรู้และ 2) ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ คือ ทัศนคติด้านการวิจัยของผู้บริหาร การจัดการงานวิจัยแบบบูรณาการพันธกิจที่เชื่อมโยงกับระบบประกันคุณภาพภายใน และการมีเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จัดการความรู้เพื่อพัฒนาต่อเนื่อง

Abstract

This research had the objective to develop The participatory learning model for research quality management supporting among education institute networks for people in the Northern Region. Participatory Action Research was employed as the research's methodology. The importance process of research was evaluating the status and potential for supporting among education institute networks for people in the Northern Region. Documents study, quationair, interview, focus-group, workshop and knowledge management were used in collecting data. Content analysis and analytic Induction were used for qualitation data, the basic statistics were used for quatitation data. The importance finding were 1) the participatory learning model for research quality management supporting among education institute networks for people in the Northern Region, included 3 componances. 1.1) network with local organizations 1.2) participatory learning cycle. 1.3) knowledge management for continuous improvement among networks and 2) key success factors concluded from the research included research vision of the administrators, the integrated research management with mission and internal quality assurance, the network of success story sharing and knowledge management for contimous improvement.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือของหน่วยงานและบุคคลเป็นจำนวนมาก หน่วยงานแรกที่ทำให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างสูงคือสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและสำนักงานประมาณ ซึ่งได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้ให้แนวคิดและประสบการณ์จากการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น ช่วยให้ได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการคุณภาพงานวิจัยในเครือข่ายสถานศึกษาและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยในทุกชั้นตอนช่วยให้สามารถดำเนินการวิจัยได้บรรลุผลดีตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านที่ได้กล่าวถึงรวมทั้งผู้ใกล้ชิดและผู้ที่ได้มีส่วนสนับสนุนที่มีจากกล่าวนามได้ทั้งหมดจึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงด้วยความจริงใจ คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีจากการวิจัยนี้ ขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแด่บูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

รศ.ดร.ฉัตรนภา พรหมมา

พฤษภาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อ	ฅ
Abstract	ญ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฐ
สารบัญภาพ	ฑ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตการดำเนินงานวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ตอนที่ 1 คุณภาพและการพัฒนาระบบบริหารคุณภาพภายในองค์กร	5
ตอนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัย	15
ตอนที่ 3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	26
ตอนที่ 4 การจัดการคุณภาพองค์กร และการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพ	38
ตอนที่ 5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
วิธีดำเนินการ	49
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	51
การรวบรวมข้อมูล	51
การตรวจสอบความตรงของข้อมูล	52
การวิเคราะห์ข้อมูล	52

สารบัญต่อ

บทที่ 4	ผลการวิจัย	53
	ตอนที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัย ของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น	53
	ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	68
	ตอนที่ 3 บทเรียนจากการดำเนินงานและปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ	78
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย	89
	สรุปผลการวิจัย	89
	อภิปรายผล	93
	ข้อเสนอแนะ	94
บรรณานุกรม		97
ภาคผนวก		
	ภาคผนวก ก เอกสารประกอบการเผยแพร่งานวิจัย	100
	ภาคผนวก ข คู่มือการจัดการคุณภาพงานวิจัยแบบบูรณาการของสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น	108
	ภาคผนวก ค ตัวอย่างเอกสารประกอบการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้ร่วมโครงการ	110
	ภาคผนวก ง ภาพกิจกรรมการดำเนินโครงการ	118
	ภาคผนวก จ รายชื่อเครือข่ายสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ	119
รายชื่อคณะวิจัย		123

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	67
ตัวชี้วัดและเกณฑ์เพื่อการประเมินการจัดการคุณภาพงานวิจัยของสถานศึกษา เพื่อท้องถิ่นจำแนกตามองค์ประกอบ	
ตารางที่ 2	69
เปรียบเทียบสถานภาพการบริหารจัดการคุณภาพงานวิจัยของเครือข่ายสถานศึกษา เพื่อท้องถิ่นช่วงก่อนและหลังการพัฒนา	
ตารางที่ 3	70
สรุปผลการประเมินตามสภาพจริง โดยตัวชี้วัดและเกณฑ์เพื่อการประเมิน สถานภาพการจัดการคุณภาพงานวิจัยเปรียบเทียบช่วงก่อนและหลังการพัฒนา จำแนกตามสถานศึกษา	
ตารางที่ 4	72
การประเมินตนเองและการใช้ผลการประเมินเพื่อวางแผนพัฒนาจากการใช้คู่มือ จัดการคุณภาพงานวิจัยของสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น	
ตารางที่ 5	74
ความพึงพอใจของผู้ร่วมโครงการต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมพัฒนา แก่นำนักบริหารจัดการงานวิจัยแบบบูรณาการของเครือข่ายสถานศึกษา เพื่อท้องถิ่น	
ตารางที่ 6	75
กรณีตัวอย่างการวิเคราะห์ปัญหาสู่การกำหนดโจทย์และข้อเสนอโครงการวิจัย กรณีเทศบาลตำบลนี้ วิเคราะห์ร่วมกับโรงเรียนชายเขาวิทยาและองค์การบริหาร	
ตารางที่ 7	76
การเชื่อมโยงปัญหาจากพื้นที่กับการพัฒนาหลักสูตร/การจัดการเรียนรู้เพื่อท้องถิ่น (ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ)กลุ่มสาระการเรียนรู้ / รายวิชาภาษาไทย	

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1	พัฒนาการของระบบคุณภาพ 12
ภาพที่ 2	พัฒนาการของระบบคุณภาพ 13
ภาพที่ 3	ระบบคุณภาพที่ใช้การป้องกันเป็นหลัก 14
ภาพที่ 4	วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง 22
ภาพที่ 5	วงจร PDCA กับการพัฒนาคุณภาพ 23
ภาพที่ 6	ขั้นตอนการพัฒนาเกณฑ์ประเมินภารกิจภาควิชาคณิตศาสตร์ในวิทยาลัย 42
ภาพที่ 7	ขั้นตอนพัฒนาเกณฑ์ประเมินหลักสูตรสาขาวิทยาศาสตร์ 43
ภาพที่ 8	รูปแบบการสร้างเกณฑ์จากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเกณฑ์ 43
ภาพที่ 9	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์และเครือข่ายสถานศึกษาเขตภาคเหนือ 54
ภาพที่ 10	พัฒนาการของการบริหารจัดการงานวิจัยแบบบูรณาการเพื่อท้องถิ่นของ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ และเครือข่ายเขตพื้นที่ภาคเหนือ 55
ภาพที่ 11	กรณีตัวอย่างการเชื่อมโยงต้นทุนจากฐานงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ สู่การเสริมสร้างสุขภาวะชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 30 ตำบล 56
ภาพที่ 12	กรณีตัวอย่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์กับ องค์กรท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับตำบล 57
ภาพที่ 13	กรณีตัวอย่างองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัย ของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น 63
ภาพที่ 14	องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัยของ เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น 64
ภาพที่ 15	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการคุณภาพงานวิจัย ของเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น 65
ภาพที่ 16	ระบบการจัดการคุณภาพงานวิจัยเพื่อการประกันคุณภาพของสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น 77
ภาพที่ 17	กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการวิจัยและจัดการงานวิจัยของ เครือข่ายสถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น 78
ภาพที่ 18	รูปแบบการเชื่อมโยงระบบการจัดการงานวิจัยกับระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาเพื่อท้องถิ่น 79

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่ 19	ระบบพัฒนาบุคลากรวิจัยด้วยกระบวนการจัดการความรู้	80
ภาพที่ 20	รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โดยความร่วมมือของชุมชน กรณีตำบลจันทน์งาม	86
ภาพที่ 21	ระบบการจัดการปัญหาสู่การวิจัยและพัฒนาต่อการพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบของการวิจัย และบริการวิชาการ	87
ภาพที่ 22	กรณีตัวอย่างหน้าหลักเว็บไซต์การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาหน่วยจัดการงานวิจัยของ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ และเครือข่าย	88